

PLATOON VERZAMELD WERK

Plato

HIPPIAS

Oktober 2010

Deze tekst is uitsluitend voor persoonlijk gebruik. Commercieel gebruik is niet toegestaan. Evenmin is het toegestaan de tekst te wijzigen, bewerken, geheel of gedeeltelijk te publiceren, of anderszins te vermenigvuldigen. Toegestaan is het kopiëren van citaten of kleine tekstgedeelten voor studie- en discussiedoeleinden.

© Copyright 2010 - Stichting Ars Floreat

www.arsfloreat.nl

info@arsfloreat.nl

Uit: Platoon Verzameld Werk - deel 3 - ISBN 90 6030 373 3

Vertaling: School voor Filosofie, Amsterdam

Copyright: © 2010 Stichting Ars Floreat, Postbus 74082, 1070 BB Amsterdam

Niets uit deze tekst mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische media, of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this text may be reproduced in any form, by print, photocopy, microfilm, electronic media, or any other means, without written permission from the publisher.

INLEIDING HIPPIAS

Deze vrij kleine dialoog geeft een beeld van de vasthoudendheid waarmee Sokrates ten aanzien van een bepaalde kwestie kon blijven doorvragen. Dat hij op deze wijze tevens de oppervlakkige redeneertrant van zijn gespreksgenoten aan de kaak stelt, is duidelijk. In dit geval gaat het om Hippias, een geleerd man en opvoedkundige (sofist) uit de stad Elis. Deze Hippias werd door zijn tijdgenoten beschouwd als toonbeeld van geleerdheid en daarom werd hij ook als wijze beschouwd. Het gemak waarmee de publieke opinie kennelijk geleerdheid met wijsheid gelijkstelt, is voor Sokrates steeds opnieuw een steen des aanstoots en een reden om zijn geleerde gesprekspartners - de sofisten - op nogal hardhandige wijze te ontmaskeren als onwetenden.

Ook in deze dialoog treft Hippias dit 'lot' en wordt hij door Sokrates zonder omhaal ontmaskerd. De dialoog eindigt dan ook met de opmerking van Sokrates: 'Maar als zelfs gij, wijze mensen, het spoor bijster raakt, dan is dat ook voor ons een ernstige zaak, omdat zelfs u ons niet van het verkeerde spoor kunt afbrengen, ook niet als wij u daarom vragen.'

Waar gaat het in deze dialoog om?

Hippias heeft vastgesteld dat Achilleus, een van de helden uit de *Ilias* van de dichter Homeros, 'beter' zou zijn dan de sluwe, onbetrouwbare Odysseus. En hiermee beginnen al meteen de moeilijkheden voor Hippias, omdat hij kennelijk uitgaat van een starre en strakke opvatting met betrekking tot 'goed' en 'beter'. Hij trekt de betekenis kennelijk in het gebied van de moraliteit, 'het zedelijk goede'. Door zijn wijze van vragen toont Sokrates echter impliciet aan, dat de begrippen 'goed' en 'beter' een veel ruimere betekenis hebben, zoals intelligent, efficiënt, bekwaam, degelijk. Maar bovenal toont Sokrates aan dat 'goed' en 'beter' in de eerste plaats een relatieve betekenis hebben. Met andere woorden: iemand is goed of beter ten opzichte van iets of iemand anders, terwijl hij tegelijkertijd in een ander opzicht minder goed kan zijn. Bovendien toont Sokrates aan dat zolang de mens nog beheerst wordt door onwetendheid en zelfzucht, hij zijn goede en eminente kwaliteiten ook kan misbruiken als degene die daardoor gedreven wordt, dat tenminste 'wil'. En dat levert dan de meesteroplichter en bedrieger op. Want alleen degene met de meeste kennis van zaken zal ook de beste oplichter kunnen zijn. Door Hippias' onwil om deze gedachtegang te volgen, loopt het gesprek snel ten einde. Toch geeft Sokrates aan het eind de richting aan waar de oplossing te vinden is van het dilemma, dat mensen die bewust en met kennis van zaken bedriegen 'beter' zijn dan diegenen die dit zonder kennis van zaken en onopzettelijk doen. Want daar stelt Sokrates vast 'dat degene die opzettelijk en bewust de regels overtreedt en daarmee schandelijk en onrechtmatig handelt - als die mens tenminste bestaat - in wezen niet anders is dan de goede mens zelf'. De verklaring is natuurlijk dat die mens in feite niet bestaat, omdat de mens die gedreven wordt door zelfzucht en dus onrechtmatig of slecht handelt, niet 'vrij' is. Hij handelt niet bewust noch met opzet onrechtmatig, want hij is de slaaf, de gevangene, de gijzelaar van zijn eigen zelfzucht en onwetendheid. Dan blijft dus vanzelfsprekend alleen de werkelijk goede mens over, die werkelijk vrij is en niet gebonden door wat of wie dan ook, ook niet door zelfzucht. Die mens, de werkelijk goede mens dus - absoluut goed - zal altijd in vrijheid kiezen voor goedheid en rechtvaardigheid. Soort zoekt immers soort. Niet belemmerd door onwetendheid of zelfzucht zal hij de onrechtmatigheid, het niet-goede, het slechte en het kwade negeren en nalaten. Dat is de werkelijk vrije mens met een werkelijk vrije wil, de aristocraat, dat wil zeggen: hij die zich laat leiden door het absoluut goede: het beste.

HIPPIAS^a

Gesprekspartners: Eudikos, Sokrates, Hippias.

- 363 a *Eudikos:* Waarom zwijgt ge, Sokrates, nu Hippias over dit interessante onderwerp uitgesproken is? Waarom doet ge niet net als wij en prijst hem althans om een deel van zijn betoog en als ge soms vindt dat hij het niet goed heeft gedaan, waarom zegt ge dat dan niet? De beurt is nu aan ons en wij gaan er immers prat op dat wij zulke goede gespreksgenoten zijn in een filosofische discussie.
- b *Sokrates:* Ge hebt gelijk, mijn beste Eudikos, er zijn inderdaad een paar dingen van Homeros waar Hippias zojuist over sprak en waarover ik hem graag wat zou willen vragen. Want ik herinner mij nog hoe ik uw vader Apemantos heb horen beweren, dat Homeros' *Ilias* een beter geschreven epos zou zijn dan de *Odyssee*, in dezelfde mate als Achilleus een beter mens was dan Odysseus. De *Ilias* was gericht op Achilleus als hoofdpersoon en de *Odyssee* op Odysseus. En dat is nu precies de vraag die ik Hippias zou willen stellen, als hij dat tenminste goed vindt. Ik zou graag te weten willen komen
- c wat hij denkt over Achilleus en Odysseus en voor wie van de twee hij kiest, want hij heeft ons heel veel duidelijk gemaakt over Homeros en over andere dichters.
Eudikos: Maar natuurlijk Sokrates, Hippias zal er vast geen bezwaar tegen hebben om te antwoorden op de vragen die ge hem wilt stellen. Dat is toch zo, Hippias; als Sokrates u een vraag stelt, dan antwoordt ge toch, of niet soms?
Hippias: Als ik nu de vragen van Sokrates zou trachten te ontlopen, beste Eudikos, dan zou dat een merkwaardige vertoning zijn. Ik ga immers altijd vanuit mijn woonplaats
- d Elis naar de Helleense spelen in Olympia, betreed daar het heiligdom en spreek over ieder gewenst onderwerp uit de gesprekstof die ik voor die gelegenheid heb voorbereid. En dan beantwoord ik alle vragen.
- 364 a *Sokrates:* Ge zijt werkelijk een gelukzalig mens, mijn beste Hippias, als ge bij iedere Olympiade het heiligdom betreedt met zoveel vertrouwen in de eigen wijsheid van uw ziel. Het zou me werkelijk verbazen als er iemand onder de atleten is die daar met evenveel vertrouwen in zijn lichamelijke prestaties heen gaat als gij kennelijk in uw intelligentie stelt.
Hippias: En terecht, Sokrates, want sinds ik meedoe aan de Olympische spelen, ben ik nog nooit iemand tegengekomen die in welk opzicht dan ook beter was dan ik.
- b *Sokrates:* Dat is werkelijk een felicitatie waard, mijn beste Hippias! De roem van uw wijsheid zal het sieraad zijn voor uw woonplaats Elis en een blijvend geschenk voor uw ouders! Maar terzake, wat hebt ge te zeggen over mijn vraag over Achilleus en Odysseus? Wie van de twee is beter en waarom? Ik kon zoeven, toen wij hier nog met z'n allen waren, uw betoog niet volgen. Ik wilde u natuurlijk niet aldoor storen met vragen, met zoveel mensen om ons heen, en u steeds onderbreken. Nu zijn we met minder en Eudikos dwingt me bijna om vragen te stellen. Daarom, spreek op en leg ons
- c nog eens duidelijk uit wat ge zoeven over Achilleus en Odysseus hebt gezegd. Hoe ziet gij het verband tussen die twee?
Hippias: Wel, Sokrates, ik zal graag nog duidelijker dan zoeven trachten uit te leggen wat ik over hen en over anderen heb gezegd. Ik beweer namelijk dat Homeros van Achilleus de grootste held heeft gemaakt van allen die naar Troje gingen en van Nestor maakte hij de wijste en van Odysseus de meest gewiekste en de sluwste.
Sokrates: Wel, wel, mijn beste Hippias, dat is niet mis. Toch hoop ik dat ge uit

- leedvermaak niet in lachen uitbarst als ik dit niet begrijp en doorga met vragen. Verlies uw geduld met mij dus niet en blijf vriendelijk.
- d *Hippias*: Het zou toch wel getuigen van heel slecht gedrag, Sokrates, als ik anderen juist die dingen probeer te leren en er bovendien nog geld voor ontvang, en zelf mijn geduld zou verliezen en niet langer beleefd en vriendelijk op uw vragen zou antwoorden.
- e *Sokrates*: Voortreffelijk gesproken, Hippias. Welnu, toen ge zei dat Homeros van Achilleus de grootste held heeft gemaakt, dacht ik u te begrijpen en ook dat Nestor de wijste was. Maar toen ge beweerde dat de dichter van Odysseus de meest gewiekste heeft gemaakt, toen begreep ik u, om u de waarheid te zeggen, niet meer. Leg me dat dus nog eens uit, misschien dat ik het dan beter begrijp. Is Achilleus door Homeros dan niet als slim en gewiekst afgeschilderd?
- Hippias*: Helemaal niet, Sokrates, integendeel, Achilleus wordt juist als heel eenvoudig en ongecompliceerd beschreven. Neem bijvoorbeeld de passage in de *Ilias* waar hij aangeeft hoe ze met elkaar omgaan en spreken. Daar laat hij Achilleus tegen Odysseus zeggen:
- 365 a Goddelijke zoon van Laertes, vindingrijke Odysseus! Ik moet mijn mening ronduit en zonder omwegen uitspreken, juist zoals ik erover denk en zoals het ook vervuld zal worden, opdat ge me niet, de een na de ander, met klagende praatjes zoekt over te
- b halen. Want evenzeer als de poort van Hades is hij mij gehaat die in zijn hart het ene verbergt en het andere uitspreekt. Ik zelf dan zal spreken zoals het mij dunkt dat het zal moeten geschieden.^b
- In deze verzen beschrijft hij duidelijk het karakter van beide mannen, waarbij Achilleus als eerlijk en oprecht wordt gezien en Odysseus als gewiekst en onbetrouwbaar. Want Homeros laat Achilleus die woorden tot Odysseus spreken.
- Sokrates*: Nu begin ik inderdaad te begrijpen wat ge bedoelt, Hippias. Wat ge blijkbaar wilt zeggen is, dat wie slim is, ook onbetrouwbaar is.
- c *Hippias*: Zo is het, Sokrates. Want zo wordt Odysseus dikwijls door Homeros beschreven, zowel in de *Ilias* als in de *Odyssee*.
- Sokrates*: Dat zou dus betekenen dat volgens Homeros de een een kenner van de waarheid is en de ander leugenachtig en dat ze niet ieder beide eigenschappen kunnen hebben.
- Hippias*: Zo is het, Sokrates.
- Sokrates*: En hoe denkt ge daar zelf over, Hippias?
- Hippias*: Ik ben het er helemaal mee eens; het zou toch van weinig ontzag jegens Homeros getuigen als ik het er niet mee eens was.
- d *Sokrates*: Laat Homeros maar met rust want het is nu eenmaal niet mogelijk hem zelf te vragen wat hij precies bedoelde toen hij die verzen schreef. Kennelijk wilt ge de draad bij Homeros weer opnemen, wanneer ge zegt dat ge het ermee eens bent. Daarom, antwoord in naam van Homeros en van uzelf.
- Hippias*: Goed dan, stel de vraag die op uw lippen brandt, maar wel kort.
- Sokrates*: Kunnen leugenaars even weinig als zieken of juist veel meer?
- Hippias*: Natuurlijk wel, en zelfs heel goed, dat is juist zo misleidend.
- e *Sokrates*: Dus volgens u zijn ze blijkbaar tot veel in staat en heel slim, nietwaar?
- Hippias*: Ja.
- Sokrates*: En zijn ze slim en gewiekst om mensen te misleiden uit een soort dwaasheid of domheid of juist door een soort misdadige slimheid en intelligentie?
- Hippias*: Ongetwijfeld door een misdadige slimheid en intelligentie.

- Sokrates:* Blijkbaar zijn ze dus intelligent, nietwaar?
- Hippias:* Bij Zeus, ik zou zelfs willen zeggen: bijzonder intelligent.
- Sokrates:* En omdat ze intelligent zijn, weten ze wat ze doen, of niet soms?
- Hippias:* Zeker, ze weten juist heel goed wat ze doen, dat is de reden waarom ze zoveel kwaad aanrichten.
- Sokrates:* En als ze zich van hun eigen slimheid bewust zijn, moeten we ze dan dom of juist doorkneed en bekwaam noemen?
- 366 a *Hippias:* Natuurlijk doorkneed en bekwaam in het bedriegen.
- Sokrates:* Wacht eens even, laten we nog eens nagaan wat ge hebt gezegd. Ge zegt dus dat bedrieglijke en gewiekste mensen over een zekere macht beschikken en intelligent zijn en dat zij hun eigen bedrog en gewiektheid kennen en inzien?
- Hippias:* Ja, zo is het.
- Sokrates:* En het waarachtige en het bedrieglijke zijn twee verschillende dingen en in feite elkaars tegengestelden, nietwaar?
- Hippias:* Zeker.
- Sokrates:* Welnu, volgens u kan men bedriegers dus rangschikken onder diegenen die over een zekere macht en bekwaamheid beschikken.
- Hippias:* Dat is helemaal juist.
- b *Sokrates:* En wanneer ge zegt dat bedriegers machtig en bekwaam zijn, bedoelt ge dan dat ze machtig en bekwaam zijn in het bedriegen, of denkt ge dat ze juist onbekwaam zijn in hun bedrog?
- Hippias:* Nee, natuurlijk niet.
- Sokrates:* Om kort te gaan, bedriegers zijn lieden die weten hoe ze moeten bedriegen en daartoe zijn ze ook in staat.
- Hippias:* Inderdaad.
- Sokrates:* Dus kan iemand die niet in staat is tot bedriegen, geen bedrieger zijn, nietwaar?
- Hippias:* Zo is het.
- c *Sokrates:* Diegene is dus in staat tot handelen, die kan doen wat hij wil. Ik laat dan buiten beschouwing het geval dat iemand door ziekte of iets dergelijks niet tot handelen in staat is. Evenzo kan ik ook van u zeggen dat ge de macht hebt om mijn naam te schrijven wanneer ge dat wilt. En noemt ge iemand die kan doen wat hij wil, niet bekwaam?
- Hippias:* Natuurlijk.
- Sokrates:* Zeg me ook nog eens, beste Hippias, zijt ge ervaren in het omgaan met cijfers en het maken van berekeningen?
- Hippias:* Ja zeker, Sokrates.
- d *Sokrates:* Als iemand u zou vragen wat het produkt is van drie maal zevenhonderd, dan betekent dat dus dat ge heel snel en foutloos het juiste antwoord kunt geven, als ge dat wilt?
- Hippias:* Zeker.
- Sokrates:* En dat komt omdat ge beschikt over grote ervaring en bekwaamheid in het rekenen?
- Hippias:* Ja zeker.
- Sokrates:* Kunnen we dan zeggen dat ge zeer doorkneed en bekwaam zijt zonder meer, of is het veeleer een kwestie van uitmuntendheid ten aanzien van datgene waarin ge zeer doorkneed en bekwaam zijt, namelijk het rekenen?
- Hippias:* Natuurlijk is het een kwestie van uitmuntendheid in iets, Sokrates.

- Sokrates:* Dat betekent dus dat ge de essentie van de getallenleer op de meest bekwame wijze kunt uitleggen?
- Hippias:* Ik denk van wel.
- e *Sokrates:* Maar hoe zit het dan met bedrog ten aanzien van de getallenleer? En antwoord mij nu ook, mijn beste Hippias, met dezelfde onverschrokken openhartigheid als waarmee ge de eerdere vragen hebt beantwoord. Als iemand u zou vragen hoeveel drie keer zevenhonderd is, zoudt gij dan niet bij uitstek tot bedrog in staat zijn en steeds hetzelfde verkeerde antwoord kunnen geven, als ge dat zoudt willen en erop uit zoudt zijn om nooit waarheid te spreken en het juiste antwoord te geven?
- 367 a *Sokrates:* Of denkt ge dat degene die niet weet hoe hij met getallen moet omgaan, juist beter tot dit soort bedrog in staat is dan gij? Of meent ge dat een onwetende die probeert te liegen, toch door toeval en ongewild dikwijls de waarheid zal spreken omdat hij niet beter weet, terwijl gij, omdat ge wel weet, juist altijd in staat bent in uw bedrog te volharden als ge dat zoudt willen?
- Hippias:* Ja, het is zoals ge zegt.
- Sokrates:* Zou een bedrieger dan liegen ten aanzien van alle dingen behalve van de getallenleer? En wanneer hij aan het rekenen slaat, zou hij dan minder liegen?
- Hippias:* Nee, bij Zeus, hij zal zeker ook met getallen en cijfers bedriegen.
- b *Sokrates:* Kunnen we dus vaststellen, mijn beste Hippias, dat er ook mensen zijn die bedrog en leugens toepassen op rekenen en getallen?
- Hippias:* Ja.
- Sokrates:* Wat zijn dat voor mensen? Bedriegen moet men niet alleen willen, maar ook kunnen. Dat hebt ge vastgesteld! Want ge zult u nog wel herinneren dat ge zoeven nog beweerde, dat wie de kunst van het bedriegen niet verstaat, ook nimmer een bedrieger zal worden.
- Hippias:* Ja, dat herinner ik me.
- Sokrates:* En zoeven hebben we ontdekt dat juist gijzelf het best bedrog kunt plegen bij het maken van berekeningen.
- Hippias:* Ja, ook dat werd vastgesteld.
- c *Sokrates:* Zijt gij dan eveneens het beste in staat berekeningen waarachtig en juist uit te voeren?
- Hippias:* Vast en zeker.
- Sokrates:* Dan is dus blijkbaar een en dezelfde persoon het beste in staat zowel valse als juiste berekeningen te maken. Dat is dus de man die we 'expert' noemen, de rekenkundige.
- Hippias:* Ja, dat is zo.
- Sokrates:* Wie anders kan dus bedrieger of leugenaar worden in het rekenen dan degene die zelf goed kan rekenen? Wie anders, mijn beste Hippias? Want alleen wie zelf goed rekent, is in staat tot bedrog. Maar die man is tevens de ware rekenkundige.
- Hippias:* Daar ziet het wel naar uit.
- Sokrates:* Zo ziet ge dus, dat dezelfde persoon zowel de ware rekenkundige is als de ware bedrieger en hij is even goed in beide, want hij is immers een en dezelfde en zij zijn niet elkaars tegengestelden zoals ge zoeven nog dacht.
- d *Hippias:* Daar lijkt het wel op, althans op dit terrein.
- Sokrates:* Zullen we dan ook nog naar andere gebieden kijken?
- Hippias:* Als ge dat wilt.
- Sokrates:* Zijt ge ook niet bekwaam in de meetkunde?
- Hippias:* Zeker, dat ben ik.

- Sokrates:* Welnu, geldt ook niet voor de meetkunde hetzelfde? Namelijk dat een en dezelfde persoon even goed kan liegen als waarheid spreken over meetkundige vraagstukken en is dat niet de meetkundige?
- Hippias:* Zeker.
- Sokrates:* Zijn er nog andere experts in de meetkunde dan de meetkundige?
- e *Hippias:* Nee, er is geen ander.
- Sokrates:* Met andere woorden, de bekwame en geleerde meetkundige is dus de meest geschikte persoon om beide te doen. En als er dan een bedrieger of leugenaar is in meetkundige vraagstukken, dan is hij het wel, want hij is de vakman. Hij beheerst het vak immers, terwijl wie het vak niet beheerst onmogelijk een echte meetkundige bedrieger kan zijn. Dus wie het vak niet zodanig beheerst dat hij er ook leugens over kan verkopen, kan, zoals we al eerder vaststelden, nooit een echte leugenaar worden.
- Hippias:* Zo is het.
- 368 a *Sokrates:* Laten we dan nu een derde voorbeeld nemen, namelijk de sterrenkundige. Ge denkt toch nog meer af te weten van sterrenkunde dan van rekenkunde of meetkunde, *Hippias?*
- Hippias:* Ja.
- Sokrates:* En is het met de sterrenkunde niet hetzelfde gesteld?
- Hippias:* Daar ziet het wel naar uit, Sokrates.
- Sokrates:* Dus geldt voor de sterrenkunde ook, dat als er sprake is van een bedrieger of een leugenaar, het een expert of een vakman moet zijn, want hij beschikt over de nodige bekwaamheid om te kunnen liegen. Wie geen vakman is kan niet liegen, want hij mist de kennis.
- Hippias:* Daar lijkt het wel op.
- Sokrates:* Dus ook voor de sterrenkunde geldt dat een en dezelfde persoon het vak eerlijk of oneerlijk kan bedrijven.
- Hippias:* Blijkbaar.
- Sokrates:* Welaan dan, mijn beste, bekijk nu eens of het
- b met alle vakkennis zo is. Op velerlei gebied zijt ge ongetwijfeld geleerder en bekwamer dan wie ook. Ik heb u dit ooit zelf horen zeggen, toen ge uw grote en
- c benijdenswaardige kennis aanpreef op de agora bij de tafels van de geldwisselaars. Ge vertelde toen hoe ge eens naar Olympia ging en alleen maar dingen droeg die ge zelf had gemaakt. De ring om uw vinger gaf blijk van uw kennis van de graveerkunst,
- d evenals een andere zegelring, ook uw eigen werk, verder uw vuilafkrabber en uw oliefles, alles eigen werk. Daarna had ge het over uw sandalen, hoe ge ook die zelf had gemaakt, en over de stof van uw kleren, zelf geweven, en over uw tuniek, zelf gemaakt. Maar de riem om uw tuniek sloeg toch wel alles en was voor iedereen het duidelijkste bewijs van uw ongelooflijke vakkennis, want volgens u was die riem een kopie van een van die kostbare Perzische riemen en ook die had ge eigenhandig gemaakt. U gaf ook nog te kennen dat ge allerlei letterkundig werk bij u had, zoals heldendichten,
- e treurspelen, drinkliederen en allerlei proza. Natuurlijk liet ge blijken met kop en schouders boven alle andere schrijvers uit te steken. En daar kwam dan nog de kennis bij van de grondbeginselen van de ritmische muziek, van de melodieleer en van de kalligrafie. En als ik mij goed herinner waren er nog een heleboel andere vakken. En dan heb ik het nog niet eens over uw speciale vermogen om u dingen te herinneren, want daarin meent ge pas werkelijk te schitteren. En dan geloof ik nog heel veel van uw andere vakkennis onbesproken te laten. Kijk nu eens naar al die bijzondere vormen van kennis en vakmanschap van uzelf en ook van andere mensen. Vertel mij dan of ge op

- grond van onze eerdere gevolgtrekkingen een voorbeeld kunt noemen van een situatie, waarbij de echte bedrieger iemand anders is dan degene die tevens over de ware vakkennis beschikt; zodat die twee dus verschillend zijn en niet in een persoon verenigd. Kijk naar het doet er niet toe welke vorm van wetenschap of geleerdheid of bedrog of hoe ge het ook maar wilt noemen. Ge zult dat voorbeeld niet vinden, mijn beste, want het is er niet. Maar geef me er zelf maar een.
- 369 a *Hippias*: Nee, ik zou het voorbeeld niet kunnen geven, Sokrates, althans nu niet.
Sokrates: En ik geloof dat ge het nooit zult kunnen. Maar als dit allemaal waar is wat ik heb gezegd, dan zult ge zeker inzien wat er de logische gevolgtrekking van is, mijn beste Hippias.
Hippias: Ik begrijp er helemaal niets meer van, Sokrates.
Sokrates: Nee, dat zal wel, want misschien laat uw uitmuntende herinnering u juist nu in de steek en maakt ge er geen gebruik van, omdat ge denkt dat het niet nodig is. Maar ik zal uw herinnering wel even opfrissen. Ge weet nog dat ge beweerd hebt dat
- b Achilleus waarachtig was en Odysseus bedrieglijk en listig.
Hippias: Zeker.
Sokrates: Dan zult ge nu ook wel doorhebben dat zowel de een als de ander het bedrieglijke en het waarachtige in zich blijkt te hebben. Als we van Odysseus zeggen dat hij een bedrieger is, dan is hij dus ook een kenner van de waarheid. En als we Achilleus een kenner van de waarheid noemen, dan kan hij dus ook een bedrieger zijn. De twee mannen hebben dus veel met elkaar gemeen.
Hippias: Altijd komt ge met dit soort conclusies aandragen, Sokrates. En dan kiest ge bovendien juist het moeilijkste onderdeel van wat iemand beweert en daar houdt ge aan vast en dringt erin door tot in de kleinste details. Maar het onderwerp als geheel, waar
- c het nu juist om gaat, negeert ge en ge behandelt het niet eens. Maar als ge het goed vindt, zal ik nu met veel voorbeelden en citaten duidelijk aantonen dat Homeros van Achilleus een beter, minder bedrieglijk mens maakt dan van Odysseus, die hij als sluw beschrijft, een grote bedrieger en minderwaardig in vergelijking met Achilleus. En vervolgens kunt ge uw tegenargumenten geven. Deze mensen hier stellen dan wel vast wie van ons beiden gelijk heeft.
- d *Sokrates*: Beste Hippias, zonder twijfel zijt ge bekwaamder dan ik. Maar wanneer iemand spreekt, probeer ik er altijd met mijn gedachten bij te blijven, vooral wanneer ik geloof dat de spreker bekwaam is. En omdat ik graag wil begrijpen wat hij zegt, overweeg ik en vraag door, en dan vergelijk ik wat hij zegt om ervan te leren. Maar een onbenullige spreker stel ik geen vragen en aan wat hij zegt schenk ik geen aandacht. Zo kunt ge dus zien wie ik bekwaam vind. Want dan ben ik voortdurend bezig met wat hij zegt en stel
- e hem vragen om ervan te leren en er zelf wijzer van te worden. Het viel me op dat u zoeven beweerde dat Achilleus in Odysseus een soort bedrieger ziet. Maar als het waar
- 370 a is wat ge zegt, vind ik het toch wel vreemd dat die gewiekste Odysseus nooit als bedrieger of leugenaar voorkomt, terwijl Achilleus in uw beschrijving toch ook wel gewiekst lijkt. Want hij vertelt beslist een leugen. Volgens uw eigen citaat zegt hij immers:
'Want evenzeer als de poort van Hades is hij mij gehaat die in zijn hart het ene verbergt en het andere uitspreekt.'
- b En iets verder beweert hij, dat hij zich door Odysseus noch door Agamemnon laat overreden nog langer bij Troje te blijven en dan zegt hij:
Doch daar ik nu geen lust heb met de goddelijke Hektoer te vechten, zal ik morgen een offer brengen aan Zeus en alle goden, mijn schip daarna rijkelijk bevrachten en het in

- zee laten trekken. Gij zult zien, als ge wilt en als ge er belang in stelt, hoe morgen heel
- c vroeg mijn schepen over de visrijke Hellespont varen, bemand met mannen, vurig hakend naar 't roeien; geeft de roemrijke Schudder van het aardrijk mij dan een gunstige vaart, dan zou ik na drie dagen 't grofkluitige Phtia kunnen bereiken.^c En nog iets daarvoor, wanneer hij kwaad is op Agamemnoon, zegt hij:
- d Maar nu ga ik naar Phtia terug, daar het voorwaar veel beter is met de schepen met gebogen stevens naar huis terug te keren, want ik ben niet van plan hier, als ik ongeëerd ben, voor u overvloed en rijkdom opeen te stapelen.^d
- e Als hij dat heeft gezegd - de ene keer in aanwezigheid van het hele leger en de andere keer wanneer hij onder zijn vrienden verkeert - blijkt hij zich helemaal niet voor te bereiden op zijn vertrek, noch geeft hij blijk van enig verlangen om zijn schepen naar zee te slepen en naar huis terug te varen. Integendeel, hij geeft vervolgens een staaltje van zijn volstreckte onwil om de waarheid te spreken. Ik stelde deze vraag allereerst, Hippias, omdat ik niet bij machte was te zeggen welke van beide mannen door de dichter als de beste wordt beschreven. Ik vond dat beiden even goed waren en dat het onmogelijk was een voorkeur uit te spreken over hun leugenachtigheid en hun waarheidslievendheid en over al hun andere kwaliteiten trouwens. Want beiden zijn in dit opzicht gelijkwaardig.
- Hippias:* Dat komt omdat ge het verkeerd bekijkt,
- Sokrates. Want de leugens die Achilleus vertelt, zijn natuurlijk niet bewust gekozen maar onopzettelijk; hij werd ertoe gedwongen door de ontwikkelingen binnen het leger, die hem noodzaakten te blijven en door te gaan met zijn hulp. Maar Odysseus liegt bewust en met opzet.
- Sokrates:* Mijn beste Hippias, nu neemt ge mij toch werkelijk in de maling en bovendien doet ge nu net als Odysseus.
- 371 a *Hippias:* Helemaal niet, Sokrates. Hoezo?
- Sokrates:* Ge zegt dat Achilleus onopzettelijk zou liegen. Want Homeros maakt van hem in feite een dermate listige intrigant en bedrieger dat hij Achilleus Odysseus te slim af laat zijn en hem ongemerkt laat bedriegen. Hij schrikt er zelfs niet voor terug zichzelf tegen te spreken waar Odysseus bij is, en deze heeft het niet eens in de gaten.
- b Odysseus laat nergens blijken dat hij de leugenachtigheid van Achilleus doorziet.
- Hippias:* Hoe kunt ge dat nu beweren, Sokrates?
- Sokrates:* Weet ge dan niet, dat Achilleus tegen Odysseus had gezegd, dat hij bij het kriecken van de dag zou wegvaren, en dat tegen Aias niet herhaalt, maar dat hij tegen Aias iets geheel anders zegt?
- Hippias:* Waar staat dat dan?
- Sokrates:* In de passage waar Achilleus het volgende zegt:
- c Niet eer toch wil ik weer denken aan de bloedige krijg, voordat de zoon van de dappere Priamos, de goddelijke Hektoer, dicht bij de schepen en tenten der Myrmidonen genaderd, de Argivers doodt en de schepen met vuur in brand steekt. Maar rondom mijn tent en mijn donkerkleurig schip denk ik dat Hektoer, hoe strijdlustig ook, zich wel zal onthouden te strijden! Denkt ge nu werkelijk, Hippias, dat Achilleus, die
- d bovendien nog de alwijze Cheiron als leermeester had, zo vergeetachtig zou zijn, dat hij enerzijds tegen Odysseus zegt te zullen wegvaren en anderzijds tegen Aias zegt te zullen blijven? Bovendien had hij even tevoren de leugenaars en bedriegers nog uitgemaakt voor alles wat lelijk is. En wilt ge dan nog volhouden, Hippias, dat Achilleus dit alles onopzettelijk en zonder bijbedoelingen zegt en dat hij Odysseus maar een oude vent vindt die hij gemakkelijk kan overbluffen met dit soort

- slimmigheidjes en bedrog?
- e *Hippias*: Nee, Sokrates, dat geloof ik helemaal niet. Ik geloof dat Achilleus hem uit sympathie voor Aias iets anders vertelt dan wat hij Odysseus voorhoudt. Maar wanneer Odysseus de feiten weergeeft, heeft hij er altijd een bedoeling mee en hij doet hetzelfde wanneer hij leugens vertelt.
- Sokrates*: Dan kunnen we dus vaststellen, dunkt me, dat Odysseus intelligenter is dan Achilleus.
- Hippias*: Helemaal niet, Sokrates, beslist niet.
- Sokrates*: Hoezo niet, Hippias? Want waren we het er zoeven niet over eens dat mensen die opzettelijk liegen, intelligenter zijn dan mensen die dat onopzettelijk doen?
- 372 a *Hippias*: Wilt ge dan werkelijk beweren, beste Sokrates, dat mensen die opzettelijk onrechtmatig handelen en bedriegen en allerlei andere kwalijke dingen doen, beter zijn dan mensen die dat onopzettelijk doen? Bovendien ligt het toch voor de hand, om juist vergiffenis te schenken aan iemand die niet weet dat hij onrechtmatig handelt of bedrog pleegt? Ook dunkt me dat de wet en de traditie veel strenger zijn voor diegenen die opzettelijk bedriegen dan voor hen die dat zonder opzet doen.
- b *Sokrates*: Nu ziet ge pas werkelijk, beste Hippias, dat ik gelijk heb wanneer ik in aanwezigheid van wijze mensen hardnekkig blijf doorvragen. Het zou me niet verbazen als dit de enige goede eigenschap is die ik bezit en dat mijn andere eigenschappen eigenlijk niets waard zijn. Want feitelijke kennis heb ik nauwelijks en bovendien weet ik nooit hoe de dingen werkelijk in elkaar zitten. Trouwens, ik geloof dat dit al genoeg bewezen wordt doordat ik niets weet in het gezelschap van mensen zoals gij, die beroemd zijn om hun kennis van zaken en waarvan iedereen in Griekenland weet. Ik
- c zeg dit omdat ik geloof dat wij het op geen enkel punt eens zijn. Een beter bewijs van onwetendheid is er niet te vinden dan wanneer men steeds van mening verschilt met een geleerd mens.
- Toch heb ik een bewonderenswaardig goede eigenschap, die mijn redding is. En die is, dat ik mij in het geheel niet schaam om te leren. Integendeel, iemand die mij antwoord geeft op mijn vragen, zoek ik op en ik ben hem altijd zeer dankbaar. Op dit punt heb ik nooit iemand te kort gedaan. Zo heb ik nimmer verzwegen dat ik iets van een ander heb geleerd en ik deed niet alsof ik het zelf had bedacht. Nee, ik loof en prijs altijd de kennis en de bekwaamheid van degene die mij iets leren kan en geef ook altijd precies aan wat ik van hem heb geleerd.
- d Maar nu blijkt dus dat ik het helemaal niet eens kan zijn met wat ge zegt, of sterker nog, ik verschil met u volstrekt van mening. Natuurlijk weet ik heel goed dat ik dat aan mezelf te wijten heb, omdat ik nu eenmaal ben zoals ik ben; ik probeer mezelf dan ook niet op te hemelen. Ik geloof dus, beste Hippias, dat de feiten precies omgekeerd zijn als gij zegt. Mensen die anderen opzettelijk schade berokkenen, hen met opzet onrechtmatig behandelen en bedriegen, die anderen bewust om de tuin leiden en hen in verwarring brengen, die mensen zijn inderdaad beter bij de tijd dan diegenen die hetzelfde doen, maar dan onopzettelijk. Toch moet ik toegeven dat het lijkt, alsof ik dat op andere momenten niet geloof en dat ik eraan twijfel. Het is dus maar al te duidelijk
- e dat ik er eigenlijk niets van afweet.
- Nu blijkt dus dat ik op dit moment werkelijk aan zo'n gebrek lijd en dat ik van mening ben dat mensen die bewust en opzettelijk op een bepaald gebied een fout maken, beter en intelligenter zijn dan diegenen die dat onopzettelijk of per ongeluk doen. Ik denk dat ik in de war ben geraakt door de manier waarop we erover hebben gesproken. Tijdens onze discussie is immers gebleken dat degene die dat soort dingen onopzettelijk en

- onbewust doen, ongelukkiger en minder efficiënt zijn dan diegenen die dat met opzet en bewust doen. Word dus niet boos en weiger niet mijn ziel van deze dwaling te genezen. Want ge zult me een veel grotere dienst bewijzen door de onwetendheid in mijn ziel op te lossen, dan een ziekte van mijn lichaam te genezen. Maar als ge van plan zijt om dit te doen door mij een of ander verhaal voor te schotelen, dan verzeker ik u nu reeds dat ge mij niet zult genezen; ik zou u immers niet kunnen volgen. Maar als ge ermee instemt om mij zoals zoeven op mijn vragen te antwoorden, dan zult ge me zeker helpen en ik geloof dat dat u niet kan schaden. Bovendien, zoon van Apemantos, wil ik niet uitsluiten dat ik uw hulp erbij ga inroepen. Want gij hebt mij per slot van rekening gevraagd een discussie met Hippias aan te gaan. Dus als Hippias mij nu niet wil antwoorden, dan zult gij het hem voor mij moeten vragen.
- 373 a
- b *Eudikos*: Maar Sokrates, ik geloof nooit dat Hippias een dergelijke vraag of aansporing nodig zal hebben. Want daar heeft hij nimmer op gezinspeeld. Integendeel, hij heeft altijd gezegd dat hij nooit een vraag van wie dan ook zal ontwijken. Dus hoe zit het, Hippias? Hebt ge dat gezegd?
Hippias: Zeker, Eudikos, dat heb ik gezegd. Maar Sokrates haalt de dingen in een gesprek altijd door elkaar en het lijkt wel of hij op moeilijkheden uit is.
Sokrates: Maar mijn beste en voortreffelijke Hippias, ik doe dat soort dingen toch niet opzettelijk, nee, ik ben me er niet eens van bewust - want dan zou ik volgens uw redenering wijs zijn en over kennis van zaken beschikken en ik zou iemand zijn om rekening mee te houden. Nee, zo is het niet en heb dus medelijden met me en schenk me vergiffenis. Want gij beweert toch ook dat men iemand vergiffenis moet schenken die uit onwetendheid kwaad doet?
- c *Eudikos*: Weiger dit verzoek toch niet, Hippias, maar antwoord ter wille van ons allemaal en ook omdat ge dat reeds eerder hebt gezegd. Geef dus antwoord op de vragen van Sokrates.
Hippias: Goed dan, omdat gij het vraagt, zal ik antwoorden. Vraag dus wat ge wilt.
Sokrates: Ik heb er inderdaad een grote behoefte aan, Hippias, nog eens wat dieper in te gaan op wat wij zoeven bespraken. Ik doel op de vraag wie er nu werkelijk beter zijn: degenen die bewust en opzettelijk kwaad doen of degenen die per ongeluk en onopzettelijk kwaad doen. Ik geloof dat we het beste te werk kunnen gaan via vraag en antwoord. Ge erkent dat er goede hardlopers zijn, nietwaar?
- d *Hippias*: Zeker.
Sokrates: En dus ook slechte hardlopers?
Hippias: Ja.
Sokrates: Dus is degene die goed loopt een goede hardloper en een slechte hardloper is de slechte. Zo is het toch?
Hippias: Zo is het.
Sokrates: Dus wie traag hardloopt is een slechte loper en wie snel hardloopt is een goede loper?
Hippias: Inderdaad.
Sokrates: Dus is in een hardloopwedstrijd en ook bij het hardlopen als zodanig snelheid een goede eigenschap en traagheid een slechte eigenschap?
Hippias: Natuurlijk, dat spreekt toch vanzelf.
Sokrates: Maar wie is dan de beste hardloper: degene die opzettelijk en bewust minder hard loopt of degene die dat onopzettelijk doet omdat hij niet anders kan.
Hippias: Degene die met opzet langzaam loopt.
Sokrates: En zijt ge het ermee eens dat hardlopen een vorm is van 'iets doen'?

- Hippias*: Ja zeker, hardlopen is een vorm van iets doen.
- e *Sokrates*: Dus als het een vorm is van 'iets doen', dan heeft het toch ook een gevolg?
- Hippias*: Zeker.
- Sokrates*: Dus wie slecht loopt, doet het niet goed en houdt zich niet aan de regels van het wedstrijdlopen, of niet soms?
- Hippias*: Natuurlijk, hij doet het niet goed.
- Sokrates*: Dus traag hardlopen is verkeerd?
- Hippias*: Zo is het.
- Sokrates*: Dus als de goede hardloper bewust en opzettelijk langzaam loopt, overtreedt hij daarmee de regels, terwijl de slechte looper niet anders kan en het dus niet met opzet doet?
- Hippias*: Daar lijkt het wel op.
- Sokrates*: Dat betekent dus dat bij het hardlopen degene die langzamer loopt omdat hij niet anders kan, een slechtere hardloper is dan degene die opzettelijk langzaam loopt?
- Hippias*: Inderdaad, bij hardlopen is dat zo.
- 374 a *Sokrates*: En hoe zit het dan met worstelen? Wie is de betere worstelaar, degene die zich opzettelijk omver laat werpen of degene die niet anders kan en die dus onvrijwillig ten val komt?
- Hippias*: Allicht degene die zich met opzet omver laat werpen.
- Sokrates*: En wat is erger in een worstelpartij: zelf omver geworpen worden of de tegenstander omver werpen?
- Hippias*: Om zelf omver te worden geworpen.
- Sokrates*: Dus dan geldt ook bij het worstelen dat wie met opzet tegen de regels in handelt en knoeit, een betere worstelaar is dan degene die niet anders kan en ertoe wordt gedwongen?
- Hippias*: Blijkbaar.
- Sokrates*: En hoe zit dat dan met andere lichamelijke activiteiten? Is niet de betere en de meerdere degene die zijn lichaam zowel sterke en krachtige handelingen als ook zwakke kan laten verrichten, die zich dus aan de regels kan houden, maar die regels ook kan overtreden? Dus bij het maken van verkeerde en zwakke lichamelijke bewegingen is toch degene die dat bewust en opzettelijk doet, beter en de meerdere van degene die dat onopzettelijk doet omdat hij niet anders kan.
- b *Hippias*: Blijkbaar geldt dit principe ook ten aanzien van lichamelijke kracht.
- Sokrates*: En hoe zit het dan met menselijk gedrag, Hippias? Is het niet zo dat van twee mensen diegene toch van het meeste begrip en inzicht getuigt die zich met opzet en welbewust schandelijk en schadelijk gedraagt, terwijl degene die daartoe door omstandigheden wordt gedwongen en er geen zeggenschap over heeft, de mindere is?
- Hippias*: Zo is het.
- Sokrates*: Dan is bewust en opzettelijk immoreel of schandelijk gedrag toch een vorm van zelfbeheersing en van menselijke kracht, maar gebeurt het onopzettelijk, dan is dat gedrag juist een uiting van menselijke zwakte.
- c *Hippias*: Dat blijkt.
- Sokrates*: En hoe zit het met het zingen? Wie van de twee is volgens u de beste: de zanger die opzettelijk en bewust vals zingt of degene die dat per ongeluk doet?
- Hippias*: Degene die het opzettelijk doet.
- Sokrates*: Dus degene die het onopzettelijk en niet uit vrije wil doet, is de mindere van de twee?
- Hippias*: Ja.

- Sokrates:* Zoudt ge liever goede eigenschappen willen verwerven of slechte?
- Hippias:* Goede.
- Sokrates:* En zoudt ge liever gezonde voeten willen hebben die ge, hoewel invalide, vrij en bewust kunt bewegen, of invalide voeten waar ge niets mee kunt doen?
- d *Hippias:* Liever de niet invalide voeten.
- Sokrates:* Invalide voeten zijn dus een gebrek en niet goed, nietwaar?
- Hippias:* Ja.
- Sokrates:* En hoe is het als men slecht ziet; is dat geen gebrek van de ogen?
- Hippias:* Zeker.
- Sokrates:* Dus welke van de twee mogelijkheden zoudt ge kiezen: ogen waarmee ge zelf kunt doen alsof ge slecht ziet en bijziende bent of ogen die slecht zijn zonder dat ge er iets aan kunt doen?
- Hippias:* Ogen die niet echt slecht functioneren.
- Sokrates:* Dan vindt ge dus die lichaamsdelen die ge uit eigen verkiezing en bewust slecht kunt laten functioneren, beter dan de lichaamsdelen die slecht functioneren zonder dat ge er iets aan kunt doen?
- Hippias:* Zeker, althans voor de dingen die zojuist zijn genoemd.
- e *Sokrates:* Maar dan geldt het ook voor alle andere lichaamsdelen, zoals de oren, de neus, de mond en alle andere zintuigen. Voor alle geldt dus hetzelfde: als zij slecht functioneren, ook als de mens dat niet wil, zijn zij het begeren niet waard omdat zij niet deugen, terwijl zij het begeren wel waard zijn wanneer zij alleen maar slecht functioneren omdat de mens dat zelf verkiest.
- Hippias:* Ja, dat geloof ik ook.
- Sokrates:* En hoe zit het dan met andere werktuigen en instrumenten? Welke zouden beter zijn in het gebruik: de instrumenten die slecht functioneren omdat de gebruiker dat nu eenmaal zo wil, of de instrumenten die zelf slecht functioneren, hoewel de gebruiker dat niet wenst maar er niets aan kan doen? Neem bijvoorbeeld een roer: welk roer is beter, het roer waarmee iemand slecht koers houdt terwijl hij er niets aan kan doen en het niet wil, of het roer waarmee hij bewust en met opzet slecht stuurt?
- Hippias:* Het roer waarmee hij met opzet slecht stuurt is het beste.
- 375 a *Sokrates:* En geldt niet hetzelfde voor een boog, een lier, een fluit en al dat soort dingen?
- Hippias:* Dat is waar.
- Sokrates:* En hoe zit het met karaktereigenschappen? Zoudt ge liever een paard bezitten dat ge slecht kunt berijden, of een paard dat zo kwaadaardig is dat het zelf slecht berijdbaar is, ook als ge dat niet zoudt willen? Welk van de twee is dan volgens u beter?
- Hippias:* Het eerste paard, dat zich slecht laat berijden als de ruiter dat opzettelijk zo zou wensen.
- Sokrates:* Het paard met dat karakter is dus het beste?
- Hippias:* Ja.
- Sokrates:* Het betere en goedaardige paard laat zich dus slecht berijden, hoewel dat niet met zijn karakter strookt, maar doet wat de ruiter verkiest, maar het minder goede en kwaadaardige paard laat zich zelfs tegen de wil van de ruiter alleen maar slecht berijden.
- Hippias:* Zo is het helemaal.
- Sokrates:* En dat geldt dus ook voor een hond en voor alle andere dieren, nietwaar?
- Hippias:* Zeker.

- b *Sokrates:* En wat zegt ge hiervan: wat is beter voor een boogschutter: de concentratie waarmee hij het doel kan missen als hij dat wil, of de concentratie waarmee hij het doel mist, ook als hij dat niet wil?
- Hippias:* De concentratie waarmee hij opzettelijk het doel kan missen.
- Sokrates:* Dus is dat ook een betere geestesgesteldheid voor de kunst van het boogschieten?
- Hippias:* Zeker voor de kunst van het boogschieten.
- Sokrates:* En hoe zit het dan met de geneeskunst? Is de dokter die bewust en opzettelijk fouten maakt bij de behandeling van een lichamelijke ziekte, meer bedreven in de geneeskunst dan de dokter die dat per ongeluk doet?
- Hippias:* Ja.
- Sokrates:* Dus ook in de geneeskunst is deze bedrevenheid beter dan het per ongeluk en onbewust fouten maken.
- Hippias:* Ja, dat is beter.
- c *Sokrates:* Is de kunstenaar die de kunst van het citerspel of fluitspel of welke kunst ook goed beheerst, maar bewust niet goed uitvoert, bedrevener dan degene die dit onbewust doet?
- Hippias:* Blijkbaar.
- Sokrates:* In de praktijk blijkt dat wij intelligente slaven en dienaren die opzettelijk fouten kunnen maken, verkiezen boven de domme slaven die uit onmacht fouten maken omdat ze niet beter weten. Wij achten intelligente slaven toch beter voor hun taak berekend, nietwaar?
- Hippias:* Ja.
- Sokrates:* En zijn we er niet allemaal op uit om onze eigen geest en onze eigenschappen zo goed en efficiënt mogelijk te gebruiken?
- d *Hippias:* Ja zeker.
- Sokrates:* Dan is toch hij beter en efficiënter die bewust en met opzet fouten maakt en zondigt, dan hij die dat per ongeluk en onopzettelijk doet?
- Hippias:* Maar het zou toch een monsterlijke conclusie zijn, Sokrates, als we vaststelden dat mensen die opzettelijk en bewust onrecht plegen, beter zijn dan diegenen die dat onopzettelijk en per ongeluk doen?
- Sokrates:* Toch is dit de noodzakelijke gevolgtrekking uit het voorafgaande.
- Hippias:* Nee, voor mij niet.
- Sokrates:* Ik dacht dat die gevolgtrekking ook u wel duidelijk moet zijn, Hippias. Maar beantwoord de volgende vraag dan nog maar eens: is rechtvaardigheid een kracht, of een vorm van kennis, of beide? Of kan zij alleen maar een van beide zijn? Als wij dus aannemen dat rechtvaardigheid een kracht of deugd is die tot de geest behoort, dan betekent dit, dat naarmate de geest of de ziel krachtiger is, die geest ook rechtvaardiger zal zijn. Dat klopt ook, want wij hadden immers gevonden dat de krachtiger geest beter was, nietwaar mijn beste?
- e *Hippias:* Dat bleek inderdaad.
- Sokrates:* En hoe zit het dan met kennis? Is de ziel die over meer kennis beschikt en wijzer is, dan niet rechtvaardiger en de ziel die minder kennis heeft en onwetender is, minder rechtvaardig?
- Hippias:* Ja.
- Sokrates:* En hoe zit het als de ziel beide ter beschikking heeft, dat wil zeggen kracht en kennis, is dan die ziel ook niet rechtvaardiger dan de ziel met minder kennis? Is dat geen onontkoombare gevolgtrekking?

- Hippias*: Waarschijnlijk wel.
Sokrates: Welnu, deze rechtvaardiger ziel die meer kennis bezit, blijkt dus beter te zijn en over steeds meer kracht te beschikken om zowel goede als schandelijke dingen te doen.
- 376 a *Hippias*: Ja.
Sokrates: Telkens wanneer deze ziel dus iets schandelijks en afkeurenswaardigs doet, doet ze dat bewust en opzettelijk en met gebruikmaking van haar kracht en kunde die tegelijkertijd de attributen van de rechtvaardigheid blijken te zijn.
Hippias: Daar ziet het wel naar uit.
Sokrates: Onrechtvaardigheid is dan handelen tegen de regels in, slechte dingen doen dus. Afzien van onrechtmatig handelen is dan handelen volgens de regels van de kunst.
Hippias: Ja zeker.
Sokrates: Dan blijkt dus dat de sterkere en betere geest vrijwillig en bewust onrecht pleegt wanneer die onrechtmatig handelt, terwijl de minder krachtige, ondoelmatige en ondeugdelijke geest dat zonder opzet doet en het niet kan helpen.
- b *Hippias*: Dat lijkt wel zo.
Sokrates: En is het bovendien niet zo dat een goed mens iemand is met een goede geest die dus de regels van levenskunst kent, terwijl een slecht mens iemand is die de regels van levenskunst slecht kent?
Hippias: Zo is het.
Sokrates: Dat betekent dus dat de goede mens met een goede ziel degene is die opzettelijk en bewust onrechtmatig kan handelen, de regels bewust kan overtreden, terwijl het in de aard van een slecht mens ligt om dat niet vrijwillig en bewust te doen.
Hippias: Maar natuurlijk.
Sokrates: Dan is dus, mijn beste Hippias, degene die opzettelijk en bewust de regels overtreedt en daarmee schandelijk en onrechtmatig handelt - als die mens tenminste bestaat - niemand anders dan de goede mens zelf.
Hippias: Ik weet niet hoe ik daarmee kan instemmen, Sokrates.
- c *Sokrates*: Ikzelf ook niet, beste Hippias, maar dit blijkt nu toch wel de onontkoombare gevolgtrekking van ons betoog. Maar zoals ik al eerder zei: ik word altijd heen en weer geslingerd bij dit soort kwesties en nimmer houd ik vast aan dezelfde mening. Het is echter niet verwonderlijk dat ik, evenals ieder ander gewoon mens, het spoor bijster raak. Maar als zelfs gij, wijze mensen, het spoor bijster raakt, dan is dat ook voor ons een ernstige zaak, omdat zelfs u ons niet van het verkeerde spoor kunt afbrengen, ook niet als wij u daarom vragen.

^a Deze dialoog staat ook bekend als Kleine Hippias.

^b *Ilias* IX, 308 e.v.

^c *Ilias* IX, 357 e.v.

^d *Ilias* I, 169 e.v.